

Posudek oponenta disertační práce mgr. Veroniky Hásové

Případ fanouškovství a (ne)individualizovaný jedinec.

Případ fanouškovství

předkládané v roce 2023 na katedře Sociologie Filozofické fakulty UK

Význam sportovního fanouškovství v postmoderní společnosti nesmírně rostoucí popularity zejména diváckého zájmu o vrcholový elitní sport, jako nejvábnivější formy masové kultury, je textem předložené disertační práce nově přibližován zorným úhlem sociologické teorie komunit s trefně zacíleným hledáčkem směrem k problematice individualizované společnosti. Pro české sociálně kulturní a sportovní prostředí je pak práce vhodně zaměřena na komunitu hokejových fanoušků: Prostor divácky masově populárního sportu, od kterého mnohdy spíše neoprávněně čerpáme hodnotově integrující pocit národní sounáležitosti či dokonce pýchy. Máme tak před sebou zevrubnou teoretickou a empirickou sondu do nejen sociologicky pozoruhodného komunitního světa hokejových (sportovních) fanoušků v dynamickém vývoji slábnoucí životně stimulující hodnotové síly tradičního společenství na vrub konzumní společnosti formálních odosobněných vztahů a rostoucího působení masových médií a sociálních sítí. Pochopit a sociologicky ověřit funkčnost konceptu komunity v současné české individualizované společnosti tak přispívá k hlubšímu poznání a pochopení fungování společnosti devastované hodnotovou roztržštěností a mnohdy bludným hledáním pocitu sounáležitosti ukotveného v bezprostřednosti osobních zkušeností a vztahů. Tedy téma nanejvýše aktuální, z pera mgr. Hásové navíc pečlivě, promyšleně a novátorsky zpracované.

Tematicky je předložená disertace uvedena samotným zdůvodněním problematiky a přiblížením konceptuálního obsahu klíčového pojmu

komunita. V této souvislosti se správně připomíná neutuchající tlak moderní a postmoderní společnosti na glorifikaci jedince při potlačování životadárných vlivů tradičního komunitního působení. Při hledání nových forem bezprostředního působení společenství komunit se autorka v souladu s relevantními zahraničními autory koncentruje právě na dnes už spektakulární sportovní fandovství sbližující hodnotově či názorově jedince adorací sportovní podívané reflektující týmové, klubové či národní sportovní výkony či spíše výsledky. Autorka tak pečlivě a se znalostí příslušné odborné literatury mapuje a hodnotí v časovém vývoji teorie a koncepce komunity jako referenční skupiny a věnuje se jednotlivým důležitým aspektům generování ustavení/fungování komunity k nimž správně přičítá socializaci (hlavně sekundární), tradici a rituály spojené s pamětí, uznáním, exkluzivitou, sociální kontrolou, respektive institutem benefitů, popř. sankcí. Na rozsahem nevelké (cca 20 stran textu) teoretické části si tak vytvořila dostatečně fundované předpolí pro realizaci již rozsáhlejší empirické části formou případové studie vycházející nově a snad i odvážně s kritikou „podřizování autorit“ a zavedených přístupů a závěrů „sociologického psaní“. Výchozí části by nesporně prospěl „exkurz“ přehledných typologií sportovního diváka (sportovní divák, fanda, ultras, hooligans).

Autorka tak počátkem minulé dekády prošla výzkumnou fází zúčastněného pozorování přecházející postupně v pravděpodobně již s jistým a poučeným přístupem do vnějškově hodnotícího pozorování: sumárně kromě zúčastněného pozorování jsou pro formování výzkumu použity i neformální rozhovory, analýza obsahu sociálních sítí a několik polostrukturovaných rozhovorů uskutečněných s několika vybranými jedinci z dané komunity zejména během roku 2023. Stranou nezůstal i etický aspekt anonymizace respondentů. Jde

tedy o možnost nikoli běžného a standardního přístupu k hlubšímu pochopení a porozumění geneze fungování sportovní komunity zorným úhlem „skalní vyznavačky“ ledního hokeje (týmová adorace spíše texte skryta) . Pro „sportovně nefandící“ čtenáře pak prezentace spíše krajních názorů hokejových fanoušků cestou poněkud „literárně rozvolněné“ hodnotící formy může jevit jako spíše překvapující. Pro sociologa sportu však nesporně zajímavá a přínosná. Mj. i genezí vzniku a fungování konkrétní fanouškovské sítě, či jistě i jinak a jinde utvářeného pocitu exkluzivity jeho členů. A pochopitelně i mediálně dnes již známým sportovním fanouškovským rituálům, choreografiím či chorálům. Zajímavá je i diskuze k ne zcela známým a viditelným formám fanouškovské sociální kontroly přispívající (alespoň deklarativně) k redukování deviantního chování, když se zde konstatuje, že „čím jsou mezi členy komunity silnější vazby, tím nižší je riziko deviantního chování“.

Pro obecnou sociologickou teorii, stejně tak pro sociologii sportu, lze přijmout zde vymezené kategorii fanouškovské komunity jako uskupení spojené na základě víry vyvíjející silný tlak na jedince, aby se přizpůsobili normám a hodnotám komunity, což vede k očekávání vyšší vzájemné podpory. Zřejmě největším benefitem na jeho půdě je pocit ochrany, popř. pocit patřit někam. Komunita tak i v tomto případě pro jedince utváří bezpečné prostředí jednak proti fanouškům soupeře, ale i jako platforma hledání a nalézání pomoci či podpory. Při překvapivé různosti názorové či kulturní různosti. Téma práce tak přinejmenším silnou osobní zkušeností upozorňuje a vytváří dobrou výchozí platformu pro pochopení „nestandardních“ zdrojů a konotací sociálního kapitálu ve světě

plného nejistot a ohrožení (posudek psán 21.12.2023 v den bezprecedentně tragické události nesmazatelně poznamenávající fenomén nejistot a ohrožení zřejmě nejen dřímající v našem univerzitním prostředí).

Práce je svým tématem a formou zpracování spíše nestandardní. Je nesporně dobře teoreticky ukotvena v dostatečném potencionálu odborných publikací a zdrojů, svědčí pro zaujetí nejen pro arénu sportovního fandovství, ale navíc i pro jeho systematické, poučené a odborně fundované badatelské zpracování.

V tomto smyslu předložená disertační práce **splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěla.**

V Brně, dne 23.12. 2024

Prof. PhDr. Aleš Sekot, CSc.

Otázky k obhajobě:

- I. Lze v konstatování „Komunita pro jedince utváří bezpečné prostředí jednak *proti* fanouškům soupeře, ale i jako platforma hledání a nalézání *pomoci* či podpory“, nalézt paralelu na naší populismem a „národnostními sentimenty“ sycené politické scény?
- II. Jaké jsou rozdíly (či shody) mezi srovnatelnými fanouškovskými úrovněmi na půdě ledního hokeje na jedné straně a fotbalu na druhé straně?

